

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

बी. ए. – (विशारद) योग

परीक्षा : मे- २०२३

तृतीय वर्ष

सत्र – ६

विषय:- योग तत्त्वज्ञान (भाग-६) (YC – 601/6011)

D
New

दिनांक : २३/०५/२०२३

गुण : ६०

वेळ : स. १०.०० ते. दु. १२.३०

- सूचना :**
१. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  २. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
  ३. उत्तरपत्रिकेत प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नक्रमांक लिहिणे आवश्यक आहे.

- प्र.१. पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) (४०)**
- १) कुंडलिनी म्हणजे काय सांगून, कुंडलिनी योग व कुंडलिनी जागृती यावर माहिती लिहा.
  - २) घेरण्डसंहितेतील प्राणायाम विशद करा.
  - ३) योगवशिष्ट ग्रंथातील आधी व व्याधी संकल्पना स्पष्ट करा.
  - ४) घेरण्डसंहितेत किती प्रकारच्या समाधी सांगितल्या आहेत ते सांगून कोणत्याही २ समाधींचे वर्णन करा.
  - ५) घेरण्डसंहितेत किती प्रकारचे ध्यान सांगितले आहे. कोणत्याही एका ध्यानाचे सविस्तर वर्णन करा.
  - ६) हठयोगातील मुद्रांचे महत्व सांगा.
- प्र.२. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (१०)**
- १) षटचक्रावर माहिती लिहा.
  - २) घेरण्डसंहितेतील प्रत्याहारावर निबंध लिहा.
  - ३) योगवशिष्ट ग्रंथाची पार्श्वभूमी सांगून योगवशिष्ट ग्रंथ अजून कोणकोणत्या नावाने ओळखला जातो.
  - ४) हठयोगातील समाधी विचार लिहा.
- प्र.३. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) (१०)**
- १) मूलाधार चक्र
  - २) हृदधौती
  - ३) ज्ञानाच्या सप्तभूमी
  - ४) ध्यानयोग समाधी

Translation in English

Sub: Yoga Philosophy (Part – VI) (YC-601/6011)

Instructions:

- 1) All Questions are Compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) In the case of any doubt the Marathi version shall be held to be authentic and final.
- 4) While writing answers the respective question numbers must be mentioned in the Answer Book.

Q.1. Answer the following questions in detail. (Any Four) (40)

- 1) Explain the meaning of Kundalini? Write information on Kundalini Yoga and Kundalini Jagruti ?
- 2) Explain the pranayama according to the Gheranda Samhita.
- 3) Explain Aadhi and Vyadhi concepts according to Yog Vashishta.
- 4) How many types of Samadhis are mentioned in Gheranda Samhita? Describe any two Samadhis
- 5) How many types of Dhyan are mentioned in Gheranda Samhita? Describe any one Dhyan?
- 6) Explain the importance of Mudra in Hatha Yoga.

Q.2. Answer the following questions in short. (Any Two) (10)

- 1) Write the information on the Shatchakra ?
- 2) Write an essay on Pratyahara according to Gherand Samhita.
- 3) What are the other names of Yoga Vashishta ? Write the Background of Yog Vashishta Grantha?
- 4) Explain the Samadhi according to Hatha Yoga.

Q.3. Write short notes. (Any Two) (10)

- 1) Muladhara Chakra
- 2) Hruda Dhouti
- 3) Saptabhumi according to Yog Vashishta
- 4) Dhyan Yog Samadhi
